

КОМІСІЯ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗЛОЧИННОСТІ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА»
УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ГРУПА
МІЖНАРОДНОЇ АСОЦІАЦІЇ КАРНОГО ПРАВА

ЄВРОПЕЇЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Матеріали міжнародної наукової конференції
що відбулася 19 грудня 2024 року

Комісія з питань правової реформи при президентові України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України
Громадська організація
«Всеукраїнська асоціація кримінального права»
Українська національна група міжнародної асоціації карного права

ЄВРОПЕЇЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Матеріали міжнародної наукової конференції
що відбулася 19 грудня 2024 року

Харків
«Право»
2025

Редакційна колегія:

Ю. А. Пономаренко голова,
Ю. В. Баулін, В. С. Батиргарєєва, В. І. Борисов, А. О. Пугач

Європеїзація кримінального права України : матеріали міжнар.
Є24 наук. конф., що відбулася 19 груд. 2024 р. / [редкол.: Ю. А. Пономаренко (голова) та ін.] ; Коміс. з питань прав. реформи при Президентові України [та ін.]. – Харків : Право, 2025. – 426 с.

ISBN 978-617-8602-23-9

У матеріалах наукових доповідей і повідомлень, поданих на конференцію і розміщених у збірник, висвітлюються різні аспекти втілення в кримінальному законодавстві України спільних цінностей, правил і сенсів європейської спільноти, наближення його до стандартів, визнаних і підтримуваних у державах Європейського Союзу.

Для учених і здобувачів наукових ступенів, студентів і курсантів закладів вищої освіти, суспільних лідерів і політичних діячів, а також усіх, хто цікавиться окресленою проблематикою.

УДК [343.35:343.9.024]“364”(477)(082)

- © Комісія з питань правової реформи при Президентові України, 2025
- © Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2025
- © Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, 2025
- © Громадська організація «Всеукраїнська асоціація кримінального права», 2025
- © Українська національна група Міжнародної асоціації карного права, 2025

ISBN 978-617-8602-23-9

ЗМІСТ

НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	13
---	-----------

I. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА ДО НАЦІОНАЛЬНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

<i>Хавронюк М. І.</i> ЄВРОПЕЇЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА: ПРО ЩО ЙДЕТЬСЯ?	15
<i>Туляков В. О.</i> ДОЛЯ НЕОФІТА. ШЛЯХИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ДЛЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ	21
<i>Шепітько М. В.</i> ЄВРОПЕЙСЬКЕ МАЙБУТНЄ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....	29
<i>Созанський Т. І.</i> ЄВРОПЕЇЗАЦІЯ VS. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ.....	33
<i>Митрофанов І. І.</i> КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА «COMMUNITY ACQUIS» ЄВРОПИ.....	38
<i>Азаров Д. С.</i> СУТНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СВІТЛІ ACQUIS COMMUNAUTAIRE.....	43
<i>Марін О. К.</i> ДЖЕРЕЛА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА: ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ПІДХОДУ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	49
<i>Вереша Р. В.</i> СТРАТЕГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ НАБЛИЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ПРАВНИЧИХ ІНСТИТУЦІЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	55
<i>Триньова Я. О.</i> ПРОБЛЕМИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ДО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	60

II. ЄВРОПЕЇЗАЦІЯ ОКРЕМИХ ІНСТИТУТІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА У ПРОЄКТІ НОВОГО КК УКРАЇНИ

Баулін Ю. В.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУДДІ ЗА УХВАЛЕННЯ НЕПРАВОСУДНОГО СУДОВОГО РІШЕННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ПРОЄКТ НОВОГО КК УКРАЇНИ.....	65
--	----

Навроцький В. О.

ВІД ЯКОГО СПАДКУ НАМ НЕ СЛІД ВІДМОВЛЯТИСЯ ТА УКРАЇНІЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....	70
--	----

Стрельцов Є. Л.

«ХАРИЗМАТИЧНІСТЬ» НІМЕЦЬКОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ В ПРОЦЕСАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	75
--	----

Пономаренко Ю. А.

ВТІЛЕННЯ ПОЛОЖЕНЬ ЛАНЦАРОТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ У ПРОЄКТІ НОВОГО КК УКРАЇНИ.....	80
--	----

Музика А. А.

ПРОСТОРОВО-ЧАСОВИЙ КОНТИНУУМ: РОЗРОБНИКИ ПРОЄКТУ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ НЕ ПОГОДЖУЮТЬСЯ З АЛЬБЕРТОМ ЕЙНШТЕЙНОМ.....	90
---	----

Сущенко В. М.

ТЯЖКІСТЬ ЗЛОЧИНУ ЗА ПРОЄКТОМ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ АНТИКРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС	100
---	-----

Куц В. М.

ПРО ЗАКРІПЛЕННЯ В НОВОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ ВИМОГИ ЩОДО ВІДПОВІДНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПОЛОЖЕННЯМ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ.....	105
--	-----

III. ВИКОРИСТАННЯ ПРАКТИКИ ЄСПЛ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Максимов С. І.

ПРИНЦИП СПРАВЕДЛИВОСТІ У ЗАСТОСУВАННІ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ ст. 6 ЄКПЛ (КРИМІНАЛЬНЕ ОБВИНУВАЧЕННЯ): ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	109
---	-----

Мазур М. В., Мазур Н. І.

ПРИНЦИП NON BIS IN IDEM У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ВЕРХОВНОГО СУДУ	113
--	-----

Рябчинська О. П.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИКИ ЄСПЛ В ПРОЦЕСІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ: ФОРМАЛЬНИЙ АСПЕКТ	120
---	-----

Гловюк І. В.

СПРАВА «L.T. ПРОТИ УКРАЇНИ» ТА (НЕ)НОВІ ПРОБЛЕМИ ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ	126
---	-----

Михайліченко Т. О.

НЕЗАКОННЕ ШТУЧНЕ ПЕРЕРИВАННЯ ВАГІТНОСТІ ТА СТЕРИЛІЗАЦІЯ ЛЮДИНИ ЯК КРИМІНАЛЬНІ ПРАВOPOPУШЕННЯ В КОНТЕКСТІ ПРАКТИКИ ЄСПЛ	133
--	-----

Федіна В. Р.

ВИКОРИСТАННЯ ПРЕЦЕДЕНТУ ЄСПЛ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....	140
--	-----

Онутчак В. І.

СЛІДЧІ ПОМИЛКИ ЯК ПРОБЛЕМА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВOCУДДЯ: ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПРАКТИКИ ЄСПЛ	144
--	-----

Haliev Y.

DOMESTIC IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL CRIMINAL LAW AND NULLUM CRIMEN SINE LEGE: THE PERSPECTIVE OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS.....	148
--	-----

IV. ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ОКРЕМІ ВИДИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Гацелюк В. О.

МІЖНАРОДНИЙ КОНТЕКСТ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ЯК ЛЕГІТИМНИЙ ЗОВНІШНІЙ ВПЛИВ НА ПРАВОТВОРЧІ РІШЕННЯ	153
--	-----

Демидова Л. М.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ	160
---	-----

Горпинюк О. П.

КРИМІНАЛІЗАЦІЯ КІБЕРПЕРЕСЛІДУВАННЯ У СВІТЛІ ГАРМОНІЗАЦІЇ КК УКРАЇНИ ДО «ACQUIS ЕС»	164
---	-----

Нікітін А. О.

АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ.....	170
---	-----

Орловська Н. А.

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ВПЛИВУ НА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗА ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	175
---	-----

Євдокімова О. В.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ВИЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НАСЛІДКІВ УКЛАДЕННЯ УГОДИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	179
---	-----

Політова А. С.

DIRECTIVE 2011/36/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL ТА КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ТОРГІВЛЮ ЛЮДЬМИ В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ УЗГОДЖЕНОСТІ.....	184
---	-----

Гринчак С. В.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО ПРАВОПОРУШЕНЬ У МЕДИЧНІЙ СФЕРІ	189
--	-----

Назимко Є. С., Пономарьова Т. І.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННИЙ ОБІГ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ACQU COMMUNITAIRE ЕС.....	194
--	-----

<i>Бантишев О. Ф., Бантишева О. О.</i>	
ЩОДО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ У ЗВ'ЯЗКУ З РАТИФІКАЦІЄЮ РИМСЬКОГО СТАТУТУ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ТА ПОПРАВОК ДО НЬОГО	200
<i>Рубащенко М. А., Климосюк А. С.</i>	
ОБСЯГ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПОРУШЕННЯ ТА ОБХОДУ САНКЦІЙ: ДИРЕКТИВА ЄС ТА УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР	204
<i>Степаненко О. В.</i>	
КІБЕРНАСИЛЬСТВО ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВУ: АНАЛІЗ ДИРЕКТИВИ 2024/1385 ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ	209
<i>Харченко В. Б.</i>	
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	213
<i>Шульга А. М.</i>	
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД.....	218
<i>Лихонуд Д. Д.</i>	
ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ст. 141, 321-2 КК УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	223
<i>Козич І. В.</i>	
НОВІТНЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА ЄС В СФЕРІ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ: ПЕРЕДОВІ ПРАКТИКИ ТА НАЙБЛИЖЧІ ПЕРСПЕКТИВИ.....	228
<i>Киричко В. М.</i>	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ КОНВЕНЦІЇ РАДИ ЄВРОПИ ПРОТИ МАНІПУЛЮВАННЯ СПОРТИВНИМИ ЗМАГАННЯМИ ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	235
<i>Шведова Г. Л.</i>	
ДО ПИТАННЯ ПРО ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНУ АДАПТАЦІЮ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ	240

<i>Козак В. А.</i>	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМ СТАМБУЛЬСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ДО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	245
<i>Худолій Т. І.</i>	
УПРОВАДЖЕННЯ ҐЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНИХ ПІДХОДІВ В УКРАЇНСЬКЕ КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО: АКТУАЛЬНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	250
<i>Маслак Н. В.</i>	
ВІДКРИТІСТЬ ТА ДОСТУПНІСТЬ ПУБЛІЧНИХ ЕЛЕКТРОННИХ РЕЄСТРІВ УКРАЇНИ: ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ НА ШЛЯХУ АПРОКСИМАЦІЇ ACQUIS COMMUNAUTAIRE ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	252
<i>Демчук П. В.</i>	
ДО ПИТАННЯ ПРО БАЛАНС У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ	256
<i>Цибульська С. В.</i>	
ЕВОЛЮЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР	261
<i>Бойко С. С.</i>	
ДЕЯКІ ВИМОГИ АКТИВ ЄС ЩОДО КАРАНОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ	266
<i>Клімова В. В.</i>	
КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВТЯГНЕННЯ У ВЧИНЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ І УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	269
<i>Пугач А. О.</i>	
КРИМІНАЛІЗАЦІЯ ЕКОЦИДУ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ: ПЕРШІ КРОКИ	272

V. ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

<i>Андрушко А. В.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ҐЕНОЦИД ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ДЕРЖАВ ЄВРОПИ	276

Мовчан Р. О.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОНТРАБАНДУ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ: КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ АНАЛІЗ	288
--	-----

Балобанова Д. О.

ПРОТИДІЯ ГОСПОДАРСЬКИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ НА ПРИКЛАДІ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	294
--	-----

Горностай А. В.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОМИЛКИ ЩОДО ОБСТАВИН, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ КРИМІНАЛЬНУ ПРОТИПРАВНІСТЬ ДІЯННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	299
--	-----

Завацька В. А.

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТА ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	303
---	-----

Зайцев О. В.

ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ У КК МОЛДОВИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СПІВПРАЦЮ З ОКУПАЦІЙНОЮ ВЛАДОЮ ПРИДНІСТРОВ'Я	308
--	-----

Карпенко М. І.

ДО ПИТАННЯ ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВОГО АНАЛІЗУ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	312
---	-----

Коломійчук В. О.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ РЕЙДЕРСТВУ	316
--	-----

Федюк В. В.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ КІБЕРШПИГУНСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПОЛОЖЕНЬ КРИМІНАЛЬНИХ КОДЕКСІВ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ)	322
--	-----

Фільчакова Ю. І.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ КОМАНДИРІВ ЗА ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ, ВЧИНЕННІ ПІДЛЕГЛИМИ	326
--	-----

Шевченко Є. В., Перець В. А.

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПРОСТИХ ТА УСКЛАДНЕНИХ ОДИНИЧНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ	329
--	-----

Шеруда А. І.

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ЦИФРОВИХ ПРАВ ОСОБИ.....	333
--	-----

VI. ІНШІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Чугасєвська А. В.

ЗАКОНОДАВЧІ НОВЕЛИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ	338
--	-----

Ушакова А. В.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРЕДУМОВУ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИЙНЯТТЯМ УПОВНОВАЖЕНИМ ОРГАНОМ РІШЕННЯ ПРО ПЕРЕДАЧУ ЗАСУДЖЕНОГО ДЛЯ ОБМІНУ ЯК ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНОГО	342
---	-----

Шармар О. М.

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ	346
--	-----

Радутний О. Е.

МАСКУЛІНІТИВИ ЯК ПРОЯВ ҐЕНДЕРНОЇ НЕЗБАЛАНСОВАНOSTІ В КК УКРАЇНИ	349
--	-----

Філіпенко В. Р.

ЩОДО ҐЕНДЕРНИХ АСПЕКТІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ ПО ДОГЛЯДУ ЗА ДИТИНОЮ	352
--	-----

Акімов М. О.

КОЛИ ГУМАНІЗАЦІЯ ПЕРЕТВОРЮЄТЬСЯ НА ДИСКРИМІНАЦІЮ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКОНОПРОЄКТУ № 11230 ВІД 01.05.2024)	357
---	-----

<i>Тищенко А. Д.</i>	
СУДОВА ПРАКТИКА В СПРАВАХ ПРО ДОМАГАННЯ ДИТИНИ ДЛЯ СЕКСУАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ	360
<i>Тимофєєва Л. Ю.</i>	
КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ ТА ЇХ КОРУПЦІЙНА СКЛАДОВА: ПРОПОРЦІЙНІСТЬ РЕАГУВАННЯ	365
<i>Мина В. В.</i>	
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	370
<i>Саліонович О. О.</i>	
ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ ПІСЛЯ РАТИФІКАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ	376

VII. НА ПОЧАТКУ НАУКОВОГО ШЛЯХУ

<i>Афтанасів В. М.</i>	
НАСИЛЬНИЦЬКА ПЕРЕДАЧА ДІТЕЙ ІЗ ОДНІЄЇ ГРУПИ В ІНШУ ЯК ОДНА З ФОРМ ГЕНОЦИДУ	380
<i>Вергун В. А.</i>	
ПРИТЯГНЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ РФ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ	384
<i>Волинець В. В.</i>	
КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	389
<i>Гавдзінська М. О.</i>	
СТАМБУЛЬСЬКА КОНВЕНЦІЯ: МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ ПРОТИДІЇ ГЕНДЕРНОМУ НАСИЛЬСТВУ	392
<i>Загородня К. О.</i>	
КОНСТИТУЦІЙНІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄС	397
<i>Кинебас Н. О.</i>	
ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО	401

<i>Медведева А. В.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА МАЛОЗНАЧНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	406
<i>Панишин В. О.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАТОРІВ ТА УЧАСНИКІВ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ	409
<i>Рябченко Д. А.</i>	
ПРОБЛЕМА ПОДВІЙНОГО ПОКАРАННЯ (NE BIS IN IDEM): ПРАКТИКА ЄСПЛ ТА ВІДПОВІДНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА	412
<i>Сенчишина М.</i>	
ПРАВОВА ПРИРОДА СПЕЦІАЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ	415
<i>Скрипка А. В.</i>	
ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА: ПРАВОВІ ПРОГАЛИНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДАЛАННЯ	416
<i>Толуца А. М.</i>	
ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ	419

3669834-cas-na-naukovciv-abo-ci-ukraina-pri-vstupi-v-es-zmoze-vikoristi-svou-unikalnist.html#:~:text=%D0%9A%D0%BB%D1%8E%D1%87%D0%BE%D0%B2%D0%B5%3A%20Acquis%20%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%8F%20%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D0%B6%D0%B5%2050,9%20%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%8F%D1%87%20%D1%80%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BD%D1%8C%20%D0%A1%D1%83%D0%B4%D1%83%20%D0%84%D0%A1.

3. Хавронюк М. І. Проступок, його сутність і порядок досудового розслідування та судового розгляду: новітні середньоазійські підходи у порівнянні із вже відомими. Право України. 2020. №02. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9333cf7d-9ad4-4818-a00f-5f24890ac524/content>

4. Хавронюк М. І. Кримінальна відповідальність за постановленням суддею неправосудного судового рішення: міжнародні стандарти, законодавство України та інших держав Європи // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2019. №4. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/676b7ad2-0a59-4f40-bc8e-80fca8e4d056>

5. Хавронюк М. І. Питання кримінальної відповідальності за зловживання службовими повноваженнями. Кримінально-правова протидія корупції у воєнній та повоєнній Україні : матеріали міжнар. наук. конф., м. Харків, 24 листоп. 2023 р. / редкол.: Ю. А. Пономаренко та ін. ; Коміс. з питань прав. реформи при Президенті України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса ; Громад. орг. «Всеукр. асоц. кримін. права». – Харків : Право, 2024. 234 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=5232&download_id=1835&srltid=AfmBOorgYNHvRJ93O69UUH75YvqRce0k7-cYmyATQbQSz4u9TeUDZ_31

6. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2024/05/04/draft-new-csu-as-of-13-10-2023-eng-translation-updated.pdf>

Туляков В. О.,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри кримінального права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ДОЛЯ НЕОФИТА. ШЛЯХИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ДЛЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Апроксимація *acquis* це не тільки узгодження положень національного законодавства із загальнокримінальним законодавством ЄС, але

й з практикою Європейського суду справедливості, законопроектними роботами Європейської комісії, перспективними напрямками та рекомендаціями щодо людиноцентричної кримінальної політики, протидією транскордонній злочинності та захисту прав потерпілих від кримінальних правопорушень [1–3].

Вважається, що компетенція ЄС обмежується встановленням «мінімальних правил щодо визначення кримінальних правопорушень і санкцій у сфері особливо тяжких злочинів, що мають транскордонний вимір» (злочини ЄС). Ці злочини ЄС були конкретно перераховані в статті 83(1) Договору про функціонування Європейського Союзу (TFEU). Додаткові злочини ЄС можуть бути визначені лише одностороннім рішенням Ради та за попередньою згодою Європейського Парламенту. Крім того, в ст. 83(2) Договору про функціонування ЄС чітко кодифіковано кримінальну «додаткову компетенцію» щодо забезпечення ефективної реалізації політики Союзу в сферах, на які поширюються заходи з гармонізації [4].

Поруч з цим існують підстави криміналізації *sui generis*. Так, на додаток до статті 83 TFEU, для гармонізації кримінального законодавства ЄС іноді використовується стаття 114 TFEU, яка дозволяє вживати заходів для досягнення цілей єдиного ринку. Однак роль статті 114 у контексті кримінального права є обмеженою: вона може застосовуватися лише в тих випадках, коли це необхідно для забезпечення ефективного функціонування законодавства ЄС. Використання статті 114 TFEU для встановлення кримінальних норм викликало певні суперечки, оскільки її основна мета – економічна інтеграція, а не кримінальне право. Деякі держави-члени стверджують, що криміналізація на її основі виходить за межі повноважень ЄС. Проте суди ЄС (включно з Європейським судом) іноді підтверджували використання статті 114 для таких цілей, якщо це необхідно для захисту внутрішнього ринку. Доречі, ця норма може бути також використаною як підстава для декриміналізації національного законодавства, яке протирічить принципам розвитку вільного ринку. У випадках, коли існує «переважна причина, пов'язана з суспільними інтересами» ЄС, національний суд, навіть у кримінальних справах, має право «не допустити застосування положення національного законодавства, яке порушує положення Договору про заснування Європейського Співтовариства». Нещодавнє рішення у так званій справі «Канавапе» є конкретним прикладом впливу права спільного ринку. У 2014 році

французьке законодавство заборонило маркетинг CBD продуктів на своїй території. На цій підставі було засуджено двох роздрібних торговців. У рішенні від 19 листопада 2020 року Суд Європейського Союзу, посилаючись на попереднє рішення, постановив, що така криміналізація несумісна з правом ЄС, оскільки є непропорційною та незаконною перешкодою для вільного переміщення продукту, який не класифікується як наркотик. Згодом ця позиція була прийнята французькою правовою системою. Держава-член не може заборонити маркетинг канабідіолу (КБД) на законних підставах виробленого в іншій державі-члені, коли він видобувається з рослини *Cannabis sativa* в цілому, а не лише з його волокна та насіння. Ця заборона може бути виправдана метою захисту здоров'я населення, але не повинна виходити за межі того, що є необхідним для її досягнення. Суд ЄС визнав, що положення про вільний рух товарів виключають законодавство, подібне до того, що розглядається. Заборона на маркетинг КБР є заходом, що має еквівалентну дію кількісним обмеженням на імпорт, забороненим статтею 34 TFEU. Суд визнає, що Французька Республіка дійсно не зобов'язана доводити, що небезпечні властивості КБД ідентичні властивостям певних наркотичних засобів. Однак національний суд повинен оцінити наявні наукові дані, щоб переконатися, що заявлений реальний ризик для здоров'я населення не ґрунтується на суто гіпотетичних міркуваннях. Рішення про заборону збуту КБД, яке дійсно є найбільш обмежувальною перешкодою для торгівлі продуктами, які законно виробляються і продаються в інших державах-членах ЄС. Згідно з рішенням Суду ЄС, Кримінальна палата Касаційного суду визнала, що «принцип вільного переміщення товарів виключає національне законодавство, яке забороняє маркетинг КБД, законно виробленого в іншій державі-члені ЄС» [5].

Таким чином, європейське кримінальне право резонує з кримінальним правом держав-членів, якщо існує конкретний зв'язок зі свободами, наданими його внутрішньому ринку. Це чітко простежується у спорах, що потребують рішення Суду Люксембургу. З розвитком Європейського Союзу сфери його компетенції були розширені завдяки так званому діалогу суддів на основі положень Договорів. Однак жодних подібних мінімальних стандартів не може бути виявлено, наприклад, за ст. 325 п. 4 TFEU стосовно запобігання фінансового шахрайства. Це означає, що якщо європейський законодавець прийме додаткові необхідні заходи щодо запобігання та боротьби з шахрайством, що зачіпають фінансові

інтереси Союзу, то сам Договір про заснування Європейського Союзу не тільки у ст. 83 дозволяє створення кримінальних стандартів. У цьому випадку, можливі обмеження, які випливають з особливого характеру необхідної імплементації, які не тільки не встановлюватимуть оригінальних, *sui generis* обмежень, та й не протирічають застосуванню *ius puniendi* на рівні ЄС. [6, 31].

З нашої точки зору, колізія між статтями 83, 114 і 325 TFEU полягає у розподілі компетенцій між Європейським Союзом та державами-членами в сфері криміналізації певних діянь, зокрема у питаннях боротьби зі злочинністю, гармонізації законодавства і захисту фінансових інтересів ЄС. Ці статті регулюють різні аспекти кримінального права ЄС, і їх одночасне застосування може викликати юридичні та практичні суперечності. Якщо стаття 83 TFEU: «Злочини особливої тяжкості з транскордонним виміром» надає ЄС компетенцію встановлювати мінімальні правила криміналізації щодо певних серйозних злочинів, таких як тероризм, торгівля людьми, кіберзлочинність тощо, які мають транскордонний вимір і криміналізація застосовується лише в рамках спеціально визначених сфер, то Стаття 114 TFEU: «Внутрішній ринок» дозволяє ЄС ухвалювати законодавчі заходи для гармонізації національних правових систем, якщо це необхідно для забезпечення функціонування внутрішнього ринку. Використання цієї статті для криміналізації є обмеженим і можливе лише в тому разі, якщо це прямо пов'язане з внутрішнім ринком (наприклад, захист конкуренції або споживачів). У випадку застосування Статті 325 TFEU: «Захист фінансових інтересів ЄС» існує зобов'язання держав-членів захищати фінансові інтереси ЄС шляхом впровадження ефективних, пропорційних і стримуючих кримінальних санкцій. У цьому випадку, криміналізація діянь є не тільки допустимою, але й необхідною для виконання фінансових зобов'язань перед ЄС.

Якщо злочин стосується одночасно захисту фінансових інтересів ЄС (ст. 325) та інших аспектів, таких як внутрішній ринок (ст. 114) або транскордонна злочинність (ст. 83), виникає питання, яка стаття має бути застосована, яка специфіка процедури ухвалення, та яке обмеження застосування криміналізації/декриміналізації може бути використаним. Суд ЄС відіграє ключову роль у розв'язанні таких колізій, вирішуючи, яка стаття має пріоритет, залежно від мети регулювання. Наприклад, у справі *Taricco* (C-105/14) було підкреслено важливість ст. 325 для за-

хисту фінансових інтересів ЄС навіть у випадках національного законодавчого протиріччя [7].

Якоб Оберг підкреслює, що ключове обґрунтування наднаціональних дій полягає в демонстрації існування європейських суспільних благ, таких як внутрішній ринок, транснаціональний захист навколишнього середовища і забезпечення безпеки громадян та інших важливих транснаціональних інтересів, що заслуговують на захист засобами кримінального права. Необхідно також показати, що Союз має кращі можливості (з огляду на його ресурси, досвід і стимули), ніж держави-члени, для захисту цих інтересів. Це є переконливим аргументом на користь дій ЄС у сфері кримінального права для вирішення або виправлення транснаціональних ринкових провалів, проблем колективних дій та інших зовнішніх ефектів, що виникають через економічну і соціальну взаємозалежність між державами в ЄС [8].

Але чи є апроксимація з буквальним запозиченням європейських норм до національного кримінального законодавства найбільш доцільною для України? З точки зору деяких іноземних експертів, – так. Неофіти повинні брати все.

З точки зору Європейської комісії, в контексті розвитку кримінального права ЄС – не зовсім.

Так, на своєму засіданні 13/14 червня 2024 року Рада з питань юстиції та внутрішніх справ ЄС схвалила висновки на тему «Майбутнє кримінального права ЄС: рекомендації щодо подальших дій». Висновки стосуються якості кримінального законодавства ЄС та шляхів його вдосконалення. У них роз'яснюється, що кримінальне законодавство ЄС повинно керуватися наступними трьома міркуваннями:

- повага до загальновизнаних принципів кримінального права, таких як принцип законності і принцип (*ultima ratio*), а також захист основних прав людини в цілому;
- необхідність забезпечення внутрішньої узгодженості кримінального законодавства ЄС;
- поваги до різних правових систем і традицій держав-членів і надання євронормам необхідної гнучкості для їх імплементації таким чином, щоб не порушувати систему і послідовність національного кримінального законодавства.

З огляду на це, Рада ініціює роботу над створенням модернізованих модельних положень кримінального права ЄС, зокрема, щодо мінімаль-

них правил про покарання для фізичних та юридичних осіб, відповідальності юридичних осіб, обтяжуючих та пом'якшуючих обставин, підбурювання, пособництва та замаху, юрисдикції, строків давності, наявності на національному рівні ефективних та пропорційних слідчих інструментів та статистичних даних. Ці модельні положення повинні бути включені в майбутнє європейське законодавство в тій мірі, в якій буде визнано за необхідне розглянути кожне окреме питання, охоплене ними, в конкретному законодавчому акті. Що стосується інституційних аспектів, Комісія покликана забезпечити дотримання принципу *ultima ratio* у своїх пропозиціях і підготувати ретельно підготовлені та детальні оцінки впливу. Потреба держав-членів у забезпеченні узгодженості та збереженні основних принципів своїх національних правових систем має бути врахована законодавчим органом Союзу під час майбутніх законодавчих переговорів [9].

Беручи до уваги принципи належного врядування, європейські законодавчі органи зобов'язані обґрунтовувати використання кримінальних санкцій як останнього засобу соціального контролю. Справа у тому, що завдяки принципам субсидіарності та пропорційності заходи ЄС з гармонізації кримінального права не можуть «виходити за межі необхідного». Це означає, що чим більш інтрузивні заходи з гармонізації втручаються в національні системи кримінального права, тим важливішими вони повинні бути для досягнення цілей Союзу [10].

Оскільки Європейський Союз ставить права людини в центр уваги, європейський законодавець може вимагати, щоб діяння було криміналізовано, якщо це необхідно для захисту фундаментального інтересу, і якщо всі інші заходи виявилися недостатніми для захисту цього інтересу. Тільки якщо ця умова виконана, кримінальний закон може вважатися «необхідним» і таким, що відповідає європейському принципу пропорційності. Це також пов'язано з тим, що кримінальні санкції тягнуть за собою соціальну стигматизацію, яка суттєво впливає на права громадян, у тому числі на права, закріплені в Хартії ЄС про захист прав людини і основоположних свобод. Крім того, надмірне застосування кримінальних санкцій призводить до зниження ефективності кримінального права, стверджують автори Маніфесту Європейської кримінальної політики [11].

Таким чином, повага до різних правових систем і традицій держав-членів в контексті надання нормам європейського кримінального

права необхідної гнучкості для їх імплементації таким чином, щоб не порушувати систему і послідовність національного кримінального законодавства є центральною ідеологією розвитку європейського кримінального права. Це зазначає, що автентичне копіювання європейських директив не повинне знайти свій розвиток при апроксимації *acquis* у національне законодавство.

Зрозуміло, будуть проблеми з гармонізацією українського законодавства відносно Європейських новел стосовно легітимації європейських санкцій та обмежувальних заходів, конфіскації та заморожування доходів, мови ворожнечі, корупційних злочинів, правопорушень проти довірили, сімейного насильства, компенсації і реституції жертвам кримінальних правопорушень. Нові погляди на використання ст. 114 TFEU вносить Директива Європейського Союзу про комплексну перевірку корпоративної стійкості *The Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) – Directive (EU) 2024/1760(CSDDD)*, що знаменує собою початок значного зсуву в напрямку корпоративної відповідальності за порушення прав людини та вплив на навколишнє середовище [12]. Держави-члени гарантуватимуть, що жертви отримають компенсацію за збитки, завдані внаслідок навмисного або недбалого непроведення належної обачності. Буде створено наглядовий орган для проведення розслідувань і накладення санкцій на компанії, які не дотримуються вимог Директиви із санкціями у вигляді «називання та ганьби» та штрафів у розмірі до 5% від чистого світового обороту компаній (що може дорівнювати 125! мільйонам євро).

Поруч з цим відносно фундаментальних реформ в контексті апроксимації, необхідні подальші зусилля кримінологів згідно Повідомленню про політику розширення ЄС 2024 [13], а саме: Україна повинна зосередити зусилля на формуванні довіри до правоохоронних органів у справах про високопосадову корупцію, забезпеченні доброчесності, професіоналізму та ефективності судової системи та правоохоронного сектору, а також на активізації боротьби з організованою злочинністю. Водночас необхідно зміцнювати захист фундаментальних прав, зокрема через імплементацію оновленого законодавства щодо захисту прав національних меншин, що має здійснюватися у тісній співпраці з представниками цих спільнот. Можливо, саме на апроксимацію цих положень слід звернути більшу увагу.

Список використаних джерел

1. Туляков В. О. Апроксимація кримінального права України у контексті законодавчої роботи ЄС: перспективи та методи *Вісник Національної академії правових наук України* / редкол.: В. Журавель та ін. – Харків : Право, 2023. – Т. 30, № 3. – С. 323–335. <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2023-30-3-323> ;
2. Туляков В. О. Принципи пеналізації у контексті апроксимації європейського законодавства. *Наукова спадщина професора М. І. Бажанова у дискурсі сучасності і майбуття* (до 100-річчя від дня народження) : матеріали мемор. конф. (м. Харків, 27 груд. 2022 р.) / голов. ред. Ю. В. Баулін ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2023. – С. 82–86. <https://hdl.handle.net/11300/27062>)
3. Tulyakov, V.A. (2001) The dualism of business victimization and organized crime *Trends in Organized Crime*, 2001, 6(3–4), p. 94–99.
4. EU strategy on criminal justice (2024) URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/eu-strategy-criminal-justice_en
5. Court of Justice of the European Union Judgment in Case C-663/18 (2020) C-663/18 – B S and C A [Commercialisation du cannabidiol (CBD)] <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2020-11/cp200141en.pdf>
6. Karsai Krisztina, (2016) The legality of criminal law and the new competences of the TFEU *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik* – www.zis-online.com # 1 – 2016 – p. 24–39 URL: https://www.academia.edu/26931949/The_legality_of_criminal_law_and_the_new_competences_of_the_TFEU?email_work_card=title
7. Court of Justice of the European Union Judgment of the Court (Grand Chamber) of 8 September 2015. Case C-105/14. Criminal proceedings against Ivo Taricco and Others. Criminal proceedings concerning offences in relation to value added tax (VAT) – Article 325 TFEU – National legislation laying down absolute limitation periods which may give rise to impunity in respect of offences – Potential prejudice to the financial interest of the European Union – Obligation, for the national court, to disapply any provision of national law liable to affect fulfilment of the Member States' obligations under EU law.. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62014CJ0105>
8. Jacob Öberg (2023) Normative justifications of EU criminal law: Europe-an public goods and transnational interests *European Law Journal*: Special Issue: The normative foundations of European criminal law Volume 27, Issue 4–6 First published: 15 February 2023. URL: <https://doi.org/10.1111/eulj.12451>
9. Thomas Wahl (2024) Council Conclusions on Future of EU Criminal Law 17 July 2024 *EUCRIM* Published in printed Issue 2/2024 URL: <https://eucrim.eu/news/council-conclusions-on-future-of-eu-criminal-law/>
10. Werner Schroeder (2020) Limits to European Harmonisation of Criminal Law *EUCRIM* Published in printed Issue 2/2020 URL: <https://doi.org/10.30709/eucrim-2020-008> ; Jack Stewart (2024) A Union of criminal law – the vital Euro-

pean area of freedom, security and justice. *Schuman Papers* n°766 : URL: <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/766-a-union-of-criminal-law-the-vital-european-area-of-freedom-security-and-justice>

11. A Manifesto on European Criminal Policy *European Criminal Policy Initiative* (2009) URL: https://www.zisonline.com/dat/artikel/2009_12_383.pdf

12. The Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) – Directive (EU) 2024/1760(CSDDD) URL: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/sustainability-due-diligence-responsible-business/corporate-sustainability-due-diligence_en#:~:text=On%2025%20July%202024%2C%20the,across%20their%20global%20value%20chains.

13. Final communication from the commission to the European Parliament, the council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the regions. *2024 Communication on EU enlargement policy*. – Brussels, 30.10.2024 COM(2024) 690 URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/7c67aed6-e7c2-47de-b3f8-b3edd26a3e26_en?filename=COM_2024_690_1_EN_ACT_part1_v11.pdf&fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR3Q4s9Atm0KhitAyyRjnCxJ_hkrTJH21QRDEsSoIzVf1VTDTT5dThgyI7E_aem_3KdOKHBM46-JMGA2OLN6nA

Шенітько М. В.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права*

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
провідний науковий співробітник НДІ вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України*

ЄВРОПЕЙСЬКЕ МАЙБУТНЄ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Розвиток кримінального права в Україні здійснюється згідно історичних та політичних реалій. Періоди, через які пройшов Український народ в різних державних утвореннях, демонструють вплив Стародавньої Греції, Візантії, Золотої Орди, Кримського ханства, Османської, Російської, Австрійської та Австро-Угорської імперій, Речі Посполитої, Польської, Чехословацької та інших республік [1, с. 155–275]. Найбільший вплив на розвиток кримінального права в Україні було здійснено у часи дії Руської Правди та Литовських статутів, які були написані староукраїнською (руською) мовою, тексти яких дійшли до наших днів